

ES struktūrinės paramos ELEMENTORIUS. 2007-2013 m.

Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo finansuojamų projektų išlaidų tinkamumas

Žodynis

Europos regioninės plėtros fondas – ES fondas, finansuojantis investicijas į infrastruktūrą, gamybą, darbo vietų kūrimą bei paramą verslui (įmonių konsultavimas, rinkos tyrimai, mokslo tyrimai), technologijų plėtrą.

Išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentai – mokėjimo nurodymai, sąskaitos išrašai, kasos išlaidų orderiai, kvitai (čekiai), valstybės išdo mokėjimo pavedimo turinys ar kiti dokumentai, kuriais įrodoma, kad pagal išlaidų pagrindimo dokumentus buvo atliktas mokėjimas.

Išlaidų pagrindimo dokumentai – rangovų, paslaugų teikėjų ar prekių tiekėjų pateiktos sąskaitos, perdavimo-priėmimo aktai, darbo laiko apskaitos žiniaraščiai, kelionių ar kiti dokumentai, kuriais grindžiamos patirtos išlaidos.

Lygiavertės įrodomosios vertės dokumentas – projekto vykdytojo (partnerio) pateiktas dokumentas, turintis Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje nustatytus privalomus rekvizitus ir skirtas įrodyti, kad buhalterinis įrašas yra padarytas teisingai ir sąžiningai, bei pateikia informaciją apie realius sandorius.

Mokėjimo prašymas – projekto vykdytojo užpildytas ir įgyvendinančiajai institucijai pateiktas Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nustatytos formos prašymas projekto išlaidoms apmokėti ir (ar) kompensuoti.

Projekto administravimas – projekto funkcionalumo užtikrinimas, susijęs su institucijų, dalyvaujančių įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir ją įgyvendinančias veiksmų programas, nustatytais reikalavimais nevykdant tiesioginių projekto veiklų, numatytų projekto administravimo ir finansavimo sutartyje.

Sanglaudos fondas – ES fondas, finansuojantis didelius transporto ir aplinkos projektus.

Tiesioginės projekto veiklos – veiklos, kuriomis tiesiogiai siekiama projekto tikslų ir uždavinių įgyvendinimo.

Pagrindiniai teisės aktai ir informacijos šaltiniai

Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas, taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1139 (Žin., 2007, Nr. 114-4637);

Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1443 (Žin., 2008, Nr. 4-132);

Vykdomų pagal Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir ją įgyvendinančias veiksmų programas projektų išlaidų ir finansavimo reikalavimų atitikties taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 31 d. nutarimu Nr. 1179 (Žin., 2007, Nr. 117-4789);

Dokumentų rengimo ir įforminimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2001 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. 19 (Žin., 2001, Nr.30-1009; 2006, Nr. 60-2169);

Rekomendacijos dėl projekto išlaidų atitikties Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo finansavimo reikalavimams (<http://www.esparama.lt/2007-2013/lt/metodika/tinkamumas>)

ES struktūrinės paramos interneto svetainė www.esparama.lt

Aplinkos projektų valdymo agentūros interneto svetainė www.apva.lt

Centrinės projektų valdymo agentūros interneto svetainė www.cpva.lt

Lietuvos verslo paramos agentūros interneto svetainė www.lvpa.lt

Turinys

Žodynėlis.....	2
Pagrindiniai teisės aktai ir informacijos šaltiniai	2
1. Projekto išlaidos	5
1.1 Išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentai	5
1.2 <i>Pro rata</i> principo taikymas	6
1.3 Projekto išlaidų apmokėjimo būdai	7
2. Bendrieji reikalavimai projekto išlaidų atitikčiai.....	9
3. Finansavimo reikalavimų neatitinkančios išlaidos.....	11
4. Specifiniai išlaidų tinkamumo reikalavimai	13
4.1 Pagal išlaidų pobūdį	13
4.2 Pagal biudžeto kategorijas.....	13
4.2.1. Žemė	13
4.2.2. Nekilnojamasis turtas	14
4.2.3. Statyba, rekonstravimas, remontas ir kiti darbai	15
4.2.4. Įranga, įrenginiai ir kitas turtas	15
4.2.5. Paslaugos	16
4.2.6. Projekto administravimas ir vykdymas	17
4.2.6.1. Darbo užmokestis projektą administruojantiems ir vykdančiams asmenims ir komandiruočių išlaidos	17
4.2.6.2. Projekto administravimo paslaugų pirkimas	18
4.2.6.3. Kitos projekto administravimo ir vykdymo išlaidos	18
4.2.6.4. Viešinimas	19
4.2.6.5. Auditas.....	19
4.2.7. Nusidėvėjimas (amortizacija)	19

Mieli pareiškėjai ir projektų vykdytojai,

jau rengiant projektą Europos Sąjungos struktūrinių fondų ar Sanglaudos fondo finansavimui ir sudarant projekto biudžetą svarbu žinoti, kokios projekto išlaidos bus laikomos tinkamomis finansuoti ir kokie joms keliami reikalavimai.

Šie reikalavimai yra išdėstyti Vykdomų pagal Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir ją įgyvendinančias veiksmų programas projektų išlaidų ir finansavimo reikalavimų atitikties taisyklėse (Žin., 2007, Nr. 117-4789) (toliau – Išlaidų ir finansavimo reikalavimų atitikties taisyklės), o išsamiai apibūdinti ES struktūrinės paramos interneto svetainėje www.esparama.lt pateiktose nuolat atnaujinamose „Rekomendacijose dėl projektų išlaidų atitikties Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo finansavimo reikalavimams“ (toliau – Rekomendacijos dėl išlaidų tinkamumo).

Šiame leidinyje yra trumpai paaiškinami pagrindiniai *Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF) ar Sanglaudos fondo (toliau – SF)* bendrai finansuojamo projekto išlaidų tipai, jų apmokėjimo mechanizmas, išlaidų tinkamumo reikalavimas. Taip pat pateikiame praktinių pavyzdžių, kurie, tikimės, bus naudingi pildant projektų paraiškas. Šis leidinys turėtų pasitarnauti ir kaip atmintinė projektus jau vykdančių įmonių, įstaigų ir organizacijų darbuotojams.

Finansų ministerija

1. Projekto išlaidos

Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir SF lėšų panaudojimą reglamentuojančiuose teisės aktuose yra nustatyti tam tikri reikalavimai projektų, kurie finansuojami ES fondų ir Lietuvos bendrojo finansavimo lėšomis, išlaidoms. Šie reikalavimai taikomi ir projekto vykdytojo ar partnerio finansiniam įnašui (jeigu toks yra). Projekto išlaidos, kurios atitinka šiuos reikalavimus, yra vadinamos **tinkamomis finansuoti projekto išlaidomis**.

Numatomo įgyvendinti projekto tinkamas finansuoti išlaidas planuoja ir projekto paraiškoje pateiktą nustatytos formos biudžeto lentelę pildo pareiškėjas.

Svarbu!

Paraiškos biudžeto lentelėje nurodomos TIK tinkamos finansuoti projekto išlaidos.

Išlaidos, kurios neatitinka išlaidų tinkamumo reikalavimų, tačiau yra būtinos projektui įgyvendinti, turi būti finansuojamos projekto vykdytojo ar partnerio nuosavomis (ar iš kitų finansavimo šaltinių pritrauktomis) lėšomis. Tokių išlaidų suma nurodoma tam skirtoje projekto paraiškos dalyje.

Norėdamas tinkamai suplanuoti projekto išlaidas, pareiškėjas turi būti gerai susipažinęs su:

- bendraisiais reikalavimais išlaidų atitikčiai;
- specifiniais reikalavimais kiekvienos biudžeto kategorijos išlaidų atitikčiai;
- išlaidomis, kurios neatitinka ERPF ir SF finansavimo reikalavimų.

Svarbu! Būtinai projekto išlaidas reikia planuoti atsižvelgiant į numatomą projekto įgyvendinimo pradžią ir trukmę. Jeigu projektas bus įgyvendinamas keletą metų, svarbu kiek įmanoma įvertinti galimą atlygimų augimą, infliaciją, planuojamus padidinti mokesčius ir pan., kad projekto įgyvendinimo metu nepaaiškėtų, kad numatytų veiklų įgyvendinti ir rezultatų pasiekti už projekto finansavimo ir administravimo sutartyje (toliau – projekto sutartis) nustatytą sumą neįmanoma. Kita vertus, pernelyg „išpūstas“ projekto biudžetas gali lemti neigiamą sprendimą dėl projekto finansavimo. Projekto įgyvendinimo metu, įgyvendinančiajai institucijai (toliau – II) neprieštaraujant, yra galimas lėšų persikirstymas tarp biudžeto eilučių arba kategorijų, todėl lėšų trūkumas vienoje biudžeto eilutėje gali būti kompensuotas lėšų pertekliumi kitoje.

Projekto vertinimo metu pareiškėjo gali būti paprašyta pakoreguoti suplanuotą projekto išlaidų sumą ir paskirstymą tarp biudžeto kategorijų ar eilučių. Suderinta didžiausia galima projekto tinkamų išlaidų suma fiksuojama projekto sutartyje. Už šią sumą projekto vykdytojas įsipareigoja siekti projekto tikslų ir uždavinių, įgyvendinti projekto sutartyje nustatytas veiklas ir pasiekti rezultatus.

Svarbu! Projekto sutartyje fiksuota paramos suma nėra galutinė projekto vykdytoji išmokama suma, nes ji dažniausiai nesutampa su pastarojo faktiškai patirtų ir apmokėtų išlaidų suma.

Apmokamos (kompensuojamos) yra tik faktiškai projekto vykdytojo ir jo partnerių patirtos ir apmokėtos išlaidos, pagrįstos išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentais – tačiau ne daugiau, negu projekto sutartyje nustatyta didžiausia galima suma (išskyrus retus atvejus, kai keičiama projekto sutartis ir padidinama joje fiksuota tinkamų išlaidų suma).

1.1 Išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentai

Išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentai – tai apskaitos dokumentai, turintys visus privalomus rekvizitus, nustatytus Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo (Žin., 2001, Nr. 99-3515) 13 straipsnyje, išskyrus II nustatytos formos pažymas, suvestines ir panašaus pobūdžio dokumentus, su kuriais apskaitos dokumentai gali būti neteikiami.

Šie dokumentai teikiami II kartu su mokėjimo prašymais projekto sutartyje nustatyta tvarka.

Išlaidų pagrindimo dokumentai – rangovų, paslaugų teikėjų ar prekių tiekėjų pateiktos sąskaitos, perdavimo-priėmimo aktai, darbo laiko apskaitos žiniaraščiai, kelionių ir kiti dokumentai, kuriais pagrindžiamos patirtos išlaidos. Įvairaus pobūdžio išlaidoms pagrįsti teikiami skirtingi dokumentai (jų patvirtintos kopijos), vadovaujantis LR teisės aktais.

Pavyzdys. Rangos darbų išlaidoms pagrįsti gali būti teikiami tokie išlaidų pagrindimo dokumentai:

- viešojo pirkimo arba pirkimo pagal neperkančiosioms organizacijoms taikomas taisyklės dokumentai;
- sutartys su rangovais;
- rangos darbų perdavimo-priėmimo aktai;
- valstybinės komisijos priėmimo aktas;
- sukurto turto draudimo dokumentai;
- (PVM) sąskaitos faktūros ar lygiavertės įrodomosios vertės dokumentai;
- pastatyto pastato (kito statinio) teisinės registracijos pažyma.

Siekdama sumažinti su mokėjimo prašymais teikiamų išlaidų pagrindimo dokumentų apimtį, JI gali prašyti viešųjų jų pateikti nustatytos formos pažymas ar suvestines, pavyzdžiui dėl darbo užmokesčio paskaičiavimo projektą vykdančiams asmenims.

Svarbu! Tiekėjų išankstinio mokėjimo sąskaitos kaip išlaidų pagrindimo dokumentai gali būti teikiamos tik kartu su tiekėjo pateikta finansų institucijos garantija arba draudimo institucijos laidavimo raštu visai išankstinio mokėjimo sumai.

Išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentai – mokėjimo nurodymai, sąskaitos išrašai, kasos išlaidų orderiai, kvitai (čekiai), valstybės išdo mokėjimo pavedimo turinys ar kiti dokumentai, kuriais įrodoma, kad pagal išlaidų pagrindimo dokumentus buvo atliktas mokėjimas. Išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentai dažniausiai priklauso ne nuo išlaidų pobūdžio, o nuo apmokėjimo būdo.

Ji gali prašyti pateikti nustatytos formos pažymas ar suvestines, kuriose fiksuojamas tiek išlaidų patyrimo, tiek jų apmokėjimo faktas. Dažniausiai tai pažymos dėl projektą vykdančių ar administruojančių asmenų darbo užmokesčio (ir susijusių mokesčių) apskaičiavimo ir apmokėjimo.

1.2 Pro rata principo taikymas

Pasitaiko atveju, kai tik dalis išlaidų, nurodytų atitinkamame išlaidų pagrindimo arba išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumente yra tiesiogiai susijusios su projekto vykdymu ir gali būti priskiriama tinkamoms finansuoti projekto išlaidoms. Tokiu atveju projekto vykdytojas turi pateikti apskaičiavimą, parodantį, kokia dalis išlaidų yra priskiriama tinkamoms projekto išlaidoms, nurodydamas metodiką, kurios pagrindu šis apskaičiavimas yra atliktas.

Svarbu! Procentinis išlaidų dalies priskyrimas tinkamoms finansuoti projekto išlaidoms vadinamas *pro rata* išlaidų priskyrimu.

Pavyzdys. Projekto vykdytojas veiklą vykdo jam priklausančiose gamybinėse patalpose, kuriose yra dvi gamybos salės ir administracinė dalis. Vienoje iš gamybos salių įgyvendinamas ERPF lėšomis finansuojamas projektas – montuojama ir paleidžiama eksperimentinė gamybos linija, o viename iš administracinių dalies kabinetų visu etatu prie projekto dirba projekto vadovas. Projekto vykdytojas tinkamoms projekto išlaidoms nori priskirti šių patalpų šildymo išlaidas.

Bendras patalpų plotas: 1000 m², iš jų 400 m² – gamybinė salė, kurioje vykdomos projekto veiklos, 500 m² – kita salė, 100 m² – administracinė dalis, kurioje projekto vadovo kabinetas užima 10 m². T.y. projekto veikloms naudojama 410 m² iš 1000 m² arba 41%.

Už 2009m. vasario mėn. projekto vykdytojas už patalpų šildymą gavo 3000 litų sąskaitą be PVM.

Tinkamoms projekto išlaidoms gali būti priskirta 41% šildymo išlaidų, t.y. 3000*41%=1230 litų.

41% PVM tinkamoms projekto išlaidoms gali būti priskirta tik tada, jeigu šio PVM negalima įtraukti į PVM atskaitą.

Pro rata principu galima apskaičiuoti įvairaus pobūdžio išlaidas:

- projekte naudojamų patalpų nusidėvėjimo sąnaudų ar nuomos išlaidų dalį rekomenduojama skaičiuoti pagal patalpų plotą (t.y. skaičiuoti tik projekto įgyvendinimo veikloms naudojamo ploto dalį). Taip pat rekomenduojama atsižvelgti į tai, kiek laiko patalpos naudojamos projekto reikmėms (pavyzdžiui, jei projekto reikmėms patalpos naudojamos tik 6 mėnesius per metus, projektui galima priskirti tik 1/2 naudojamų patalpų metinio nusidėvėjimo (nuomos) išlaidų);
- darbo užmokesčio išlaidas rekomenduojama skaičiuoti pagal planuojamą išdirbti laiką (skaičiuojamas darbuotojo darbo vykdant projektą laikas valandomis);
- interneto išlaidas rekomenduojama skaičiuoti pagal planuojamą išdirbti laiką (projektą administruojančių darbuotojų ir vykdančio personalo planuojamas išdirbti laikas projekto įgyvendinimo metu nuo bendro organizacijos (įmonės, įstaigos) darbuotojų planuojamo išdirbti laiko);
- telefoninių pokalbių išlaidas galima paskirstyti *pro rata* principu pagal dirbtą laiką (telefoninių pokalbių išlaidos taip pat gali būti išreikštos faktiniu dydžiu, nurodant telefono numerį(-ius), kuriuo(-iais) būtų naudojamosi tik projekto reikmėms);
- biuro prekių ir paslaugų išlaidos gali būti paskirstytos pagal darbuotojų skaičių (pavyzdžiui, projektą administruojančių darbuotojų ir vykdančio personalo skaičius nuo viso organizacijos (įmonės, įstaigos) darbuotojų skaičiaus), arba išreikštos faktiniais dydžiais.

1.3 Projekto išlaidų apmokėjimo būdai

Patirtos ir (ar) apmokėtos išlaidos projekto vykdytojui gali būti apmokamos (kompensuojamos) **išlaidų kompensavimo** ar **sąskaitų apmokėjimo** būdu (arba abiem būdais).

Konkretus projektui taikomas išlaidų apmokėjimo būdas (ar abiejų būdų kombinacija) nustatomas projekto sutartyje.

Taikant **išlaidų kompensavimo būdą**, projekto vykdytojas pradeda vykdyti projektą iš savo lėšų ir projekto sutartyje nustatytu periodiškumu teikia II mokėjimo prašymus, kuriuose deklaruoja patirtas ir apmokėtas išlaidas ir prideda išlaidų pagrindimo ir išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentų patvirtintas kopijas. II projekto vykdytojui išlaidas kompensuoja pagal pateiktus mokėjimo prašymus.

Svarbu! Nuo projekto vykdytojo (partnerio) mokėjimo prekių tiekėjui, paslaugų teikėjui arba rangovui (toliau bendrai vadinama tiekėjai) iki kompensacijos gavimo gali praeiti keletas mėnesių, todėl projekto vykdytojas turi pasirūpinti apyvartinėmis lėšomis, kurios leistų sėkmingai vykdyti projekto veiklas, ypač projekto pradžioje.

Taikant **sąskaitų apmokėjimo būdą**, projekto vykdytojas projekto sutartyje nustatytu periodiškumu teikia II mokėjimo prašymus, prie kurių prideda tiekėjų sąskaitas ir kitus išlaidų pagrindimo dokumentus (išskyrus, jeigu pridedama tiekėjo išankstinio mokėjimo sąskaita). Gavęs apmokėjimą iš II, projekto vykdytojas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas apmoka tiekėjo sąskaitą ir teikia pranešimą apie apmokėjimą II, pridėdamas išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentų patvirtintas kopijas.

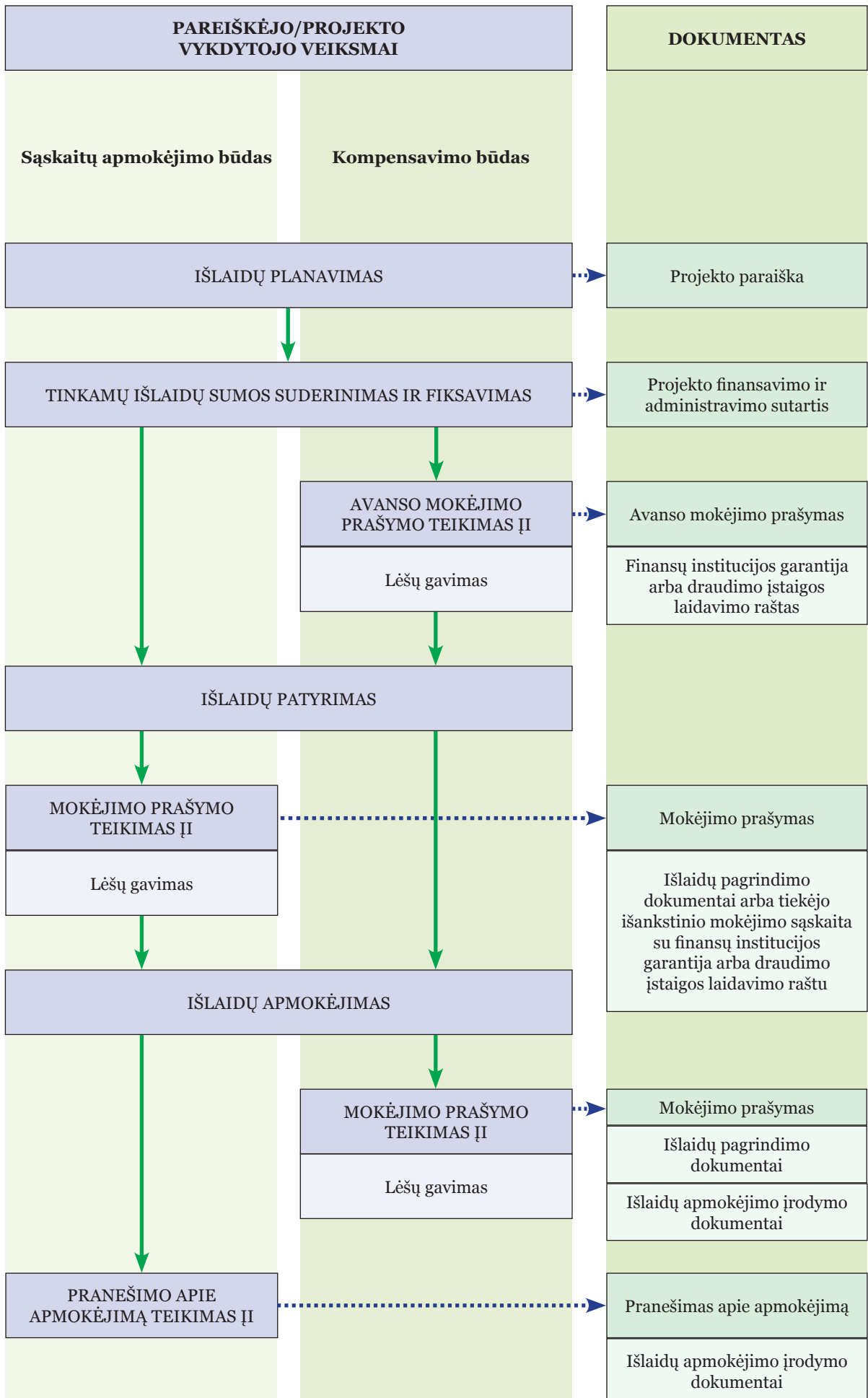
Svarbu! Nuo tiekėjo sąskaitos pateikimo projekto vykdytojui iki apmokėjimo tiekėjui gali praeiti keletas mėnesių, todėl projekto vykdytojas sutartyje su tiekėju turi nustatyti pakankamai ilgus apmokėjimo terminus.

Projekto sutartyje gali būti numatytas **avansas** projekto vykdytojui. Avanso dydį nustato II, tačiau visais atvejais jis negali viršyti 30 procentų visos projektui įgyvendinti skirtos lėšų sumos.

Kartu su avanso mokėjimo prašymu, privatūs juridiniai asmenys (projekto vykdytojai) turi pateikti finansų įstaigos ar draudimo įmonės garantiją arba laidavimą dėl visos avanso sumos (viešiesiems juridiniams asmenims ši sąlyga taikoma tik tada, jeigu avanso suma yra didesnė kaip 50000 litų, o biudžetinėms įstaigoms ši sąlyga nėra taikoma).

8 psl. pateikiama projekto išlaidų apmokėjimo (kompensavimo) schema.

1 lentelė. Projekto išlaidų apmokėjimo (kompensavimo) schema.

2. Bendrieji reikalavimai projekto išlaidų atitikčiai

Išlaidų ir finansavimo reikalavimų atitiktis taisyklėse nustatyti 8 bendrieji reikalavimai, kuriuos (visus) privalo atitikti projekto išlaidos tam, kad jos būtų laikomos tinkamomis finansuoti. Bendrieji reikalavimai yra taikomi visoms projekto išlaidoms, kurios projekto sutartyje nurodytos kaip tinkamos finansuoti, – tiek ERPF ar SF finansuojamai daliai, tiek projekto vykdytojo ir (ar) partnerio nuosavam įnašui. 2 lentelėje pateikiami šie reikalavimai ir trumpas kiekvieno reikalavimo apibūdinimas.

Bendrieji reikalavimai yra taikomi visoms išlaidoms, nepriklausomai nuo to, kuriai biudžeto kategorijai jos priklauso ir koku būdu yra apmokamos.

2 lentelė. Bendrieji reikalavimai išlaidų atitikčiai

Eil. Nr.	Reikalavimas	Apibūdinimas
1.	Išlaidos yra būtinės projektui įgyvendinti	Planuojamą mažiausią sėkmingam projekto įgyvendinimui būtinų išlaidų sumatą pagal nustatytą projekto biudžeto formą projekto paraiškoje pateikia pareiškėjas, atsižvelgdamas į projekto uždavinius, numatomas įgyvendinti veiklas ir rezultatus. Pareiškėjo pateiktą biudžetą projektų vertintojai įvertina projekto tinkamumo finansuoti vertinimo metu. Vertintojams nustatčius, kad dalis numatytų išlaidų nėra būtinoms projektui įgyvendinti ar viršija vidutinės rinkos kainas, pareiškėjas gali būti paprašytas šias išlaidas pagrįsti ir (arba) sumažinti. Pradinės būtinų projektui įgyvendinti išlaidų ir paramos sumos fiksuojamos projekto sutartyje, tačiau reali projekto vykdytoju išmokama (kompensuojama) paramos suma gali keistis (dažniausiai būti – mažesnė), atsižvelgiant į projekto įgyvendinimo metu faktiškai patirtas ir apmokėtas išlaidas, pavyzdžiui, pasikeitus projekto veikloms ar jų vykdymo vietai, sumažėjus projektą vykdančio personalo darbo užmokesčiui, pasikeitus rinkos diktuojamoms statybos kainoms ir pan., tinkamų finansuoti išlaidų suma mažėja.
2.	Išlaidos yra apmokėtos nuo 2006 m. gruodžio 15 d. iki 2015 m. gruodžio 31 d.	Kiekvienam projektui projekto sutartyje nustatomas konkretus periodas , kada projekto išlaidos gali būti patirtos ir apmokėtos (vadinasis projekto išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpis), tačiau šis periodas negali „išeiti“ už nustatytų bendrojo išlaidų tinkamumo periodo ribų. Pavyzdžiui, jeigu projekto sutartyje galutinė projekto išlaidų apmokėjimo data nustatyta 2015 m. spalio 31 d., netgi pratęsiant projekto įgyvendinimo laikotarpį ši data negalės būti vėlesnė negu 2015 m. gruodžio 31 d., t.y., projektas negalės būti pratęstas ilgiau negu iki 2015 m. gruodžio 31 d. Tačiau, jeigu taip nustatyta projekto sutartyje, projekto išlaidos gali būti patirtos (tačiau jokių būdu ne apmokėtos) anksčiau negu 2006 m. gruodžio 15 d. Patirtomis ir apmokėtomis išlaidomis taip pat laikomos nusidėvėjimo sąnaudos ir įmokos pagal finansų inžinerijos priemones, patirtos projekto išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpiu.
3.	Išlaidos yra patirtos projektų vykdytojų (įgyvendinant finansų inžinerijos priemones – finansų inžinerijos priemonės vykdytojų)	Projekto išlaidas turi tiesiogiai, o ne per tarpininkus patirti projekto vykdytojas arba projekto sutartyje nurodyti projekto partneriai, t.y. projekto vykdytojas (partneris) turi tiesiogiai pirkti paslaugas – iš paslaugų teikėjo, prekes – iš prekių tiekėjo, o rangos darbus – iš rangovo. Tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos ir tos, kurias projekto įgyvendinimo metu tiesiogiai patiria (apmoka) projektą vykdančias ar administruojantys fiziniai asmenys (pavyzdžiui, už viešojo transporto bilietus, nakvynę viešbutyje), o patirtas išlaidas jiems kompensuoja projekto vykdytojas (partneris). Tokiu atveju tiekėjų sąskaitos faktūros turi būti išrašomos išlaidas apmokėjusio fizinio asmens arba projekto vykdytojo (partnerio) vardu.

Eil. Nr.	Reikalavimas	Apibūdinimas
4.	Išlaidos yra skirtos apmokėti už pateiktas prekes, suteiktas paslaugas ar atliktus darbus (taip pat išlaidos pagal prekių tiekėjų, paslaugų teikėjų ar rangovų išankstinio mokėjimo sąskaitas), apskaičiuotam darbo užmokesčiui išmokėti, išlaidos pagal įgyvendinamas finansų inžinerijos priemones	<p>Šia nuostata reikalaujama, kad išlaidos būtų realios, faktiškai patirtos (išskyrus išlaidas pagal išankstinius mokėjimus) ir apmokėtos už realiai suteiktas paslaugas, patiektas prekes ir atliktus darbus, apskaičiuotą darbo užmokestį ir neviršyti rinkos kainų. T.y. projekto vykdytojas (partneris) II turi pateikti dokumentus, kuriuose fiksuojamas išlaidų patyrimo ir (ar) apmokėjimo faktas, taip pat viešojo pirkimo arba pirkimo pagal neperkančiosioms organizacijoms taikomas taisykles dokumentus. II darbuotojai įvertina, ar išlaidos atitinka realias rinkos kainas.</p> <p>Išlaidos pagal išankstinio mokėjimo sąskaitas laikomos tinkamomis, jeigu tenkinamos šios sąlygos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) projekto vykdytojas (partneris) yra pasirašęs sutartį su tiekėju; 2) kartu su išankstinio mokėjimo sąskaita tiekėjas yra pateikęs išankstinio mokėjimo banko ar kitos finansinės įstaigos garantijos arba draudimo laidavimo dokumentus, visai išankstinio apmokėjimo sumai.
5.	Išlaidos yra tinkamai dokumentuotos	Visos projektų vykdytojų ir partnerių bei finansų inžinerijos priemonių vykdytojų išlaidos turi būti pagrįstos išlaidų pagrindimo ir jų apmokėjimo įrodymo ar lygiavertės įrodomosios vertės dokumentais, dokumentai turi būti saugomi tinkamai (Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių X skyriuje nustatyta tvarka) ir ne trumpiau kaip iki 2020 m. gruodžio 31 d. Dokumentų įrašai turi teikti išsamią informaciją apie faktiškai patirtas išlaidas, pavyzdžiui, tiksliai nurodyti, kam, kada, pagal kokį dokumentą ir už kokias paslaugas, prekes ar darbus buvo sumokėta.
6.	Išlaidos atitinka ERPF arba SF finansavimo sritis	ERPF arba SF tinkamos sritys yra nustatytos Ekonomikos augimo ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programose bei konkrečiuose projektų finansavimo sąlygų aprašuose, pagal kuriuos pareiškėjai teikia paraiškas, išskyrus (tik ERPF fondui) kryžminio finansavimo išlaidas (žr. 4.1 skyriuje). Išlaidų tinkamumas ERPF arba SF finansavimo sritims nustatomas projekto vertinimo metu.
7.	Apmokant išlaidas nebus pažeisti ES struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo reglamentų reikalavimai, taip pat ES reikalavimai valstybės pagalbos, viešųjų pirkimų, aplinkos apsaugos ir kitose taikytinose horizontalaus lygio srityse	<p>Atitinkamų reglamentų bei kiti ES reikalavimai yra įtvirtinti Ekonomikos augimo ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programose bei projektų finansavimo sąlygų aprašuose, perkeliama į projekto sutartį bei II prižiūrimi projektų įgyvendinimo metu.</p> <p>Dėl šios priežasties projektų vykdytojams yra nustatyti tam tikri papildomi reikalavimai, pavyzdžiui: būtinybė neperkančiosioms organizacijos pirkimus vykdyti pagal finansų ministro patvirtintą Juridinių asmenų, kurie nėra perkančiosios organizacijos pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą, pirkimų vykdymo ir priežiūros tvarkos aprašo reikalavimus, būtinybė įgyvendinti darnaus vystymosi ir lyčių lygybės bei nediskriminavimo principus bei teikti apie tai informaciją.</p>
8.	Išlaidos atitinka Išlaidų ir finansavimo atitiktis taisyklėse, projektų finansavimo sąlygų aprašuose ir kituose teisės aktuose išdėstytus reikalavimus ir tokiomis yra pripažintos vadovaujančiosios ir (arba) jos pavestas užduotis atliekančios institucijos	<p>Išlaidų tinkamumas ir atitiktis teisės aktuose nustatytiems reikalavimams yra tikrinamas atliekant projekto paraiškoje pateiktos informacijos apie išlaidas patikrą viso projekto įgyvendinimo metu bei gali būti tikrinamas projektui pasibaigus iki išlaidų pagrindimo ir jų apmokėjimo įrodymo ar lygiavertės įrodomosios vertės dokumentų saugojimo laikotarpio pabaigos.</p> <p>Pagrindinė institucija, tikrinanti projekto išlaidų tinkamumą, yra II. Kitos institucijos – vadovaujančioji institucija, ministerijos bei kitos kontroliuojančiosios institucijos (audito institucija, Europos audito rūmai ir kt.).</p>

3. Finansavimo reikalavimų neatitinkančios išlaidos

Išlaidų ir finansavimo reikalavimų atitikties taisyklėse nurodytos išlaidos, kurios nėra laikomos tinkamomis finansuoti ir negali būti įtrauktos į projekto biudžetą. Šios išlaidos išvardytos ir trumpai apibūdintos 3 lentelėje.

3 lentelė. Finansavimo reikalavimų neatitinkančios išlaidos

Eil. Nr.	Reikalavimas	Apibūdinimas
1.	Išlaidos, skirtos atominės elektrinės eksploatavimui nutraukti	Tai išlaidos, kurios yra tiesiogiai skirtos Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimui nutraukti ir šiam tikslui reikalingiems rangos darbams, įrangai (įrenginiams, turtui) ar paslaugoms pirkti. Eksploatavimo nutraukimas suprantamas kaip paskutinis atominės elektrinės veiklos nutraukimo etapas, apimantis veiklas nuo atominio reaktoriaus uždarymo ir radioaktyvių atliekų pašalinimo iki aplinkos būklės atkūrimo (pavyzdžiui, reaktorių išmontavimas, panaudoto branduolinio kuro saugyklų įrengimas). ERPF ir SF lėšomis yra tinkamos finansuoti tik vietovės paruošimas ateities ekonominei plėtrai ir kitos susijusios veiklos, nurodytos Reglamento Nr. 1080/2006 4(4) str. ir Reglamento Nr. 1084/2006 26 str.
2.	Skolos palūkanos, išskyrus palūkanų subsidijavimą pagal numatytas ERPF veiklas	Palūkanų subsidijavimas yra tinkamas finansuoti tik pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos priemones „Dalinis palūkanų kompensavimas“ ir „Darnios plėtros projektų palūkanų kompensavimas“. Vykdamas projektus pagal kitas ERPF priemones arba projektus, finansuojamus iš SF, skolos palūkanos laikomos netinkamomis finansuoti išlaidomis, pavyzdžiui, jeigu projekto vykdytojas yra paėmęs banko paskolą nuosavam įnašui į vykdomą projektą užtikrinti, už šią paskolą mokamos palūkanos negali būti laikomos tinkamomis finansuoti projekto išlaidomis.
3.	Pirkimo ir (arba) importo PVM, kurį paramos gavėjas pagal LR teisės aktus turi galimybę įtraukti į PVM ataskaitą	PVM laikomas tinkamomis finansuoti išlaidomis tik tada, jeigu projekto vykdytojas (partneris), vadovaudamasis LR teisės aktais, negali jo įtraukti į PVM atskaitą. Jeigu tokį PVM projekto vykdytojas (partneris) į PVM atskaitą įtraukti gali, bet dėl kokių nors priežasčių neįtraukė, šis PVM laikomas netinkamomis finansuoti išlaidomis. PVM priskyrimas tinkamoms ar netinkamoms finansuoti projekto išlaidoms nepriklauso nuo to, ar projekto vykdytojas (partneris) yra PVM mokėtojas.
4.	Naudoto turto, išskyrus naudotą nekilnojamąjį turtą, įsigijimas	Organizacijos (įmonės, įstaigos) naudotu turtu laikomas turtas, kuris buvo ar turėjo būti įvestas į eksploataciją pasirašius turto įvedimo į eksploataciją aktą. II projekto vykdytojo (partnerio) gali prašyti pateikti turto naujumą patvirtinančią turto pardavėjo rašytinę deklaraciją.
5.	Nuostoliai dėl valiutos kurso pasikeitimo ir valiutos komisiniai mokesčiai, išskyrus kai vykdomos finansų inžinerijos priemonės	Tai nuostoliai dėl užsienio valiutos kurso pokyčio, bankų ar kitų valiutos keitimo įstaigų už valiutos keitimą taikomi komisiniai mokesčiai. Užsienio valiuta patirtos išlaidos turi būti perskaičiuojamos į litus pagal Lietuvos banko nustatytą oficialų lito ir užsienio valiutos santykį, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais. Pavyzdžiui, pagal Buhalterinės apskaitos įstatymo 5 straipsnį ūkiniai įvykiai ir ūkinės operacijos, kurių buvimas ir atlikimas ar rezultatų įforminimas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka susijęs su užsienio valiuta, apskaitoje perskaičiuojami į litus pagal Lietuvos banko nustatytą lito ir užsienio valiutos santykį, galiojantį ūkinio įvykio arba ūkinės operacijos atlikimo dieną. Taigi užsienio valiuta atliekamos operacijos apskaitoje įkainojamos remiantis nustatytu kursu. Vykdamas finansų inžinerijos priemones, nuostoliai dėl valiutos kurso pasikeitimo ir valiutos komisiniai mokesčiai laikomi tinkamomis finansuoti išlaidomis.
6.	Baudos, nuobaudos ir bylinėjimosi išlaidos, išskyrus bylinėjimosi išlaidas, kai vykdomos finansų inžinerijos priemonės	Tai projekto vykdytojui (partneriui) bei projektą administruojantiems ir (ar) vykdančioms asmenims paskirtos baudos, su administracinėmis, drausminėmis ir kt. nuobaudomis susijusios išlaidos, delspinigiai bei bylinėjimosi išlaidos (žyminis mokestis ir išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu). Vykdamas finansų inžinerijos priemones, bylinėjimosi išlaidos laikomos tinkamomis finansuoti.
7.	Nepiniginis įnašas	Tai įnašas žeme, kitu nekilnojamuoju turtu, įranga, įrenginiais ar medžiagomis, mokslo tiriamoji ar profesinė veikla, kuriais prisidedama prie projekto įgyvendinimo, praktikoje dar vadinamas „įnašu natūra“. Darbo užmokesčio išlaidos projektą administruojantiems ar vykdančioms asmenims yra laikomos piniginiu įnašu.

Eil. Nr.	Reikalavimas	Apibūdinimas
8.	Išlaidos, patirtos vykdant sutartis ar jų dalį, kurios padidina projekto sąnaudas, proporcingai nepadidindamos jo vertės	Tai projekto įgyvendinimui nebūtinoms, rinkos kainas viršijančios ir patikimo finansų principo neatitinkančios išlaidos. Apie išlaidas, didinančias projekto sąnaudas, tačiau nedidinančias jo vertės, sprendžia II ir kitos kontrolės institucijos projekto vertinimo ir įgyvendinimo metu bei projektui pasibaigus.
9.	Išlaidos tarpininkams ar konsultantams, kuriose darbų ar paslaugų kaina siejama su išlaidų dydžiu, nepagrįstu faktine atlikto darbo ar suteiktų paslaugų verte	Tokių išlaidų pavyzdys galėtų būti procentinis ar vadinamasis „sėkmės“ mokestis tarpininkams ar konsultantams už paraiškos, investicinio projekto, verslo plano ar pan. parengimą arba procentine išraiška (pavyzdžiui, nuo visos projekto išlaidų sumos) išreikštas mokestis už paslaugas, prekes ar darbus.
10.	Išlaidos, kurios anksčiau buvo finansuotos (apmokėtos) iš LR valstybės ar savivaldybių biudžetų ir išteklių fondų, ES arba ne ES valstybių institucijų lėšų, dėl kurių ES fondų bendrai finansuojamam turtui lėšos būtų skiriamos ne vieną kartą	Tai praktikoje vadinamasis „dvigubas finansavimas“ arba išlaidos perkant, nuodėvint arba nuomos ar lizingo būdu įsigyjant turtą, produktus, paslaugas ar darbus, kurių įsigijimo išlaidos jau buvo deklaruotos Europos Komisijai, pavyzdžiui, įgyvendinant ankstesnius iš ES struktūrinių fondų, Sanglaudos fondo, PHARE, ISPA, SAPARD ir kitų ES ir ne ES programų, valstybių institucijų ar donorų lėšų finansuotus projektus.
11.	Transporto priemonių, išskyrus tikslinių transporto priemonių, būtinų projekto uždaviniams įgyvendinti, pirkimo išlaidos	Tikslinėmis transporto priemonėmis laikomos tokios priemonės, kurios būtinoms projekto uždaviniams įgyvendinti bei rezultatams pasiekti ir nėra skirtos projekto administravimo veikloms vykdyti. Būtinybė įsigyti tikslinę transporto priemonę (-es), ypač lengvąjį automobilį, turi būti išsamiai pagrįsta projekto išlaidų pagrindime.
12.	Išlaidos būstui atnaujinti ir įsigyti, išskyrus, jei tenkinamos tam tikros ES reglamentuose nustatytos sąlygos	Šios išlaidos nėra tinkamos finansuoti iš SF lėšų. Finansavimas iš ERPF lėšų galimas tik tam tikrais atvejais, jeigu išlaidos atitinka atitinkamų ES reglamentų sąlygas ir investavimo sritis. Informacija apie galimybę tokias išlaidas finansuoti iš ERPF nurodoma konkrečiame projekto finansavimo sąlygų apraše.

4. Specifiniai išlaidų tinkamumo reikalavimai

4.1 Pagal išlaidų pobūdį

Šiame skyriuje išdėstyti pagrindiniai reikalavimai išlaidoms pagal atskiras paraiškos formoje nustatytos biudžeto lentelės išlaidų kategorijas.

Svarbu! Projektų finansavimo sąlygų aprašuose gali būti nustatyti papildomi reikalavimai ir (arba) apribojimai išlaidų tinkamumui, pavyzdžiui, gali būti nustatyta, kad pagal konkretų projektų finansavimo sąlygų aprašą finansuojamų projektų nusidėvėjimo sąnaudos nebus laikomos tinkamomis finansuoti išlaidomis.

Reikalavimai nuomai. Žemė, nekilnojamasis turtas, kitas turtas, įrenginiai ar įranga gali būti įsigijami (perkami) arba nuomojami. Tinkamomis finansuoti laikomos tik projekto išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpiu patirtos ir apmokėtos nuomos išlaidos, nepriklausomai nuo nuomos sutarties trukmės.

Reikalavimai lizingui (finansinei nuomai). Nekilnojamasis turtas, kitas turtas, įrenginiai ar įranga gali būti įsigijami lizingo (finansinės nuomos) būdu. Kaip ir nuomos išlaidos, tinkamomis finansuoti laikomos tik projekto išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpiu patirtos ir apmokėtos lizingo (finansinės nuomos) išlaidos. Tinkamomis finansuoti laikomos **TIK įmokos lizinguojamo turto vertei**, jei lizingo sutartyje nustatyta suma (jos sudarymo metu) neviršija lizinguojamo turto vertės.

Kitos su lizingo sutartimi susijusios išlaidos – pavyzdžiui, kompensuoti mokesčiai, neapibrėžti nuompinigiai, palūkanų sąnaudos, draudimo ir kitos papildomos išlaidos yra laikomos netinkamomis finansuoti.

Reikalavimai draudimui. Įsigyto nekilnojamojo turto, kito turto, įrenginių ar įrangos draudimo išlaidos laikomos tinkamomis finansuoti TIK projekto įgyvendinimo laikotarpiu, jeigu reikalavimas drausti turtą (prekes, įrenginius, įrangą) yra nustatytas konkrečiame projektų finansavimo sąlygų apraše, pagal kurį teikiama paraiška, ir jeigu tos išlaidos patirtos ir apmokėtos projekto išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpiu.

Kryžminis finansavimas ERPF projektuose – galimybė dalį projekto išlaidų skirti finansuoti veikloms, patenkančioms į ESF sritį (*pavyzdžiui, mokymai, metodikų kūrimas, stipendijos*). Kryžminis finansavimas galimas tik tada, jeigu:

- 1) tai numatyta konkrečiame projektų finansavimo sąlygų apraše, pagal kurį teikiama paraiška;
- 2) į ESF sritį patenkančios veiklos yra tiesiogiai susijusios su projektu, jį papildo ir yra būtinos tinkamai jį įgyvendinti.

4.2 Pagal biudžeto kategorijas

4.2.1. Žemė

Išlaidų pobūdis	
<ul style="list-style-type: none"> • neužstatytos žemės pirkimas ar nuoma ar žemės su nugriovimui skirtais statiniais (kai perkama visuomenės reikmėms) pirkimas (ne daugiau kaip 10% visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, išskyrus, kai žemės pirkimas yra susijęs su aplinkos apsauga). 	
Papildomos sąlygos	
<ul style="list-style-type: none"> • būtina pateikti nepriklausomo vertintojo atlikto įsigijamos (nuomojamos) žemės vertinimo ataskaitą, kurioje nustatyta jos rinkos vertė. 	
Tinkamos finansuoti išlaidos	Netinkamos finansuoti išlaidos
<ul style="list-style-type: none"> • žemės pirkimo (įsigijimo) ir su įsigijimu susijusios išlaidos; • išlaidos už nepriklausomo vertintojo ataskaitas, kurioje nustatyta žemės rinkos vertė, parengimą; • išlaidos notarui už sandorio įforminimą; • žemės sklypo kadastrinių matavimų ir teisinės registracijos išlaidos; • žemės nuomos ir su nuoma susijusios išlaidos. 	<ul style="list-style-type: none"> • žemės mokesčiai; • komisiniai mokesčiai nekilnojamo turto agentūroms ar pirkimo-pardavimo tarpininkams.

Pavyzdys. Projekto reikmėms pareiškėjas numato pirkti žemės sklypą, kuriame bus statoma pradinė mokykla. Teikdamas paraišką pareiškėjas **!** turės pateikti nekilnojamojo turto vertintojo išduotą turto vertinimo ataskaitą apie numatomo įsigyti sklypo rinkos vertę bei preliminarią pirkimo-pardavimo sutartį (jei tokia buvo sudaryta). Įgyvendindamas projektą projekto vykdytojas sudaro žemės pirkimo-pardavimo sutartį, gauna ir apmoka žemės pardavėjo sąskaitą, apmoka notaro išlaidas, jeigu reikia, atlieka kadastrinius matavimus, žemės sklypą įregistruoja ir apmoka teisinės registracijos išlaidas ir pan. Visi apskaitos dokumentai, kurie pagrindžia patirtas išlaidas, vadinami išlaidų pagrindimo dokumentais ir yra teikiami **!** kartu su mokėjimo prašymais. Dokumentai, kurie įrodo apmokėjimo faktą, taip pat teikiami **!** su mokėjimo prašymais (jeigu taikomas sąskaitų apmokėjimo būdas - su pranešimu apie apmokėjimą tiekėjui). Jeigu buvo vykdomi viešieji pirkimai arba pirkimai pagal neperkančiosioms organizacijoms taikomas pirkimų taisyklės, **!** teikiami ir pirkimų dokumentai.

4.2.2. Nekilnojamasis turtas

Išlaidų pobūdis

- nekilnojamojo turto pirkimas, lizingas ar nuoma;
- žemės, ant kurios pastatytas nekilnojamasis turtas, įsigijimas (tik kartu su nekilnojamoju turtu, kai pagrindinis tikslas – įsigyti nekilnojamąjį turtą).

Papildomos sąlygos

- nekilnojajamam turtui įsigyti ar atnaujinti pastaruosius 10 metų nebuvo skirta nacionalinė, ES arba ne ES valstybių institucijų parama, t.y. turto įsigijimas nėra finansuojamas >1 kartą;
- nekilnojamasis turtas privalės būti naudojamas projekto sutartyje nustatytu tikslu ne trumpiau nei toje sutartyje nustatytą laikotarpį;
- nekilnojamasis turtas naudojamas tik projekto uždaviniams įgyvendinti, o veiklą jame vykdo tik biudžetinės įstaigos arba viešąsias paslaugas teikiančios institucijos ar įstaigos;
- būtina pateikti nepriklausomo vertintojo ataskaitą apie nekilnojamojo turto rinkos vertę.

Tinkamos finansuoti išlaidos

- nekilnojamojo turto pirkimo (įsigijimo) išlaidos;
- nekilnojamojo turto lizingo (finansinės nuomos) išlaidos;
- kartu su nekilnojamoju turtu įsigyjamo žemės sklypo pirkimo išlaidos;
- nebaigtų statyti pastatų (statinių) įsigijimo išlaidos ir išlaidos statybos užbaigimui ir (arba) pastato įrengimui, kai darbus organizuoja (atlieka) turto pardavėjas;
- išlaidos už nepriklausomo vertintojo ataskaitas, kurioje nustatyta nekilnojamojo turto rinkos vertė, parengimą;
- išlaidos notarui už sandorio įforminimą;
- nekilnojamojo turto kadastrinių matavimų ir teisinės registracijos išlaidos;
- įsigyto nekilnojamojo turto draudimo išlaidos;
- nekilnojamojo turto nuomos ir susijusios išlaidos.

Netinkamos finansuoti išlaidos

- nekilnojamojo turto mokesčiai;
- komisiniai mokesčiai nekilnojamojo turto agentūroms ar pirkimo-pardavimo tarpininkams.

4.2.3. Statyba, rekonstravimas, remontas ir kiti darbai

Išlaidų pobūdis

- statyba, rekonstravimas, kapitalinis ir einamasis remontas ir pan. darbai

Tinkamos finansuoti išlaidos

- pastatų ir kitų statinių statybos, rekonstravimo, kapitalinio remonto, griovimo, inžinerinių tinklų ir įrenginių montavimo ir susijusios išlaidos;
- einamojo remonto ir susijusios išlaidos;
- kitų darbų, nurodytų LR techniniuose reglamentuose, ir su jais susijusios išlaidos;
- projektavimo išlaidos (arba nurodoma kategorijoje „Paslaugos“);
- ekspertizių, statybos leidimų ir pan. išlaidos;
- su rangos darbais susijusių informavimo ir viešinimo priemonių įrengimo išlaidos (jeigu stendų, atminimo lentų ir pan. įrengimas įtrauktas į sutartį su rangovu, arba nurodomas subkategorijoje „Viešinimas“);
- sukurto turto draudimo išlaidos;
- pastatyto (įrengto) statinio inventorizacijos ir teisinės registracijos išlaidos.

Svarbu! Rangos darbams naudojamų medžiagų, žaliavų ir kt. kainos įskaičiuojamos į rangos darbų kainas.

4.2.4. Įranga, įrenginiai ir kitas turtas

Išlaidų pobūdis

- įrangos, įrenginių ir kito kilnojamojo materialiojo turto (ilgalaikio bei trumpalaikio) ir nematerialiojo turto pirkimas, nuoma ar lizingas (finansinė nuoma), įsigyto turto eksploataavimo išlaidos.

Tinkamos finansuoti išlaidos

- baldų įsigijimo, nuomos, lizingo ir susijusios išlaidos;
- tikslinių transporto priemonių įsigijimo, nuomos, lizingo ir susijusios išlaidos;
- kompiuterinės įrangos įsigijimo, nuomos, lizingo ir susijusios išlaidos;
- programinės įrangos įsigijimo išlaidos;
- investicijos į technologijų perėmimą, įsigyjant patentus, patentines teises, licenzijas, prekių ženklus, autorių ir gretutines teises, nepatentuotas arba patentuotas technologinių naujovių licenzijas, kitas nepatentuotinas technines žinias, išlaidos intelektualės nuosavybės, atsiradusios projekto įgyvendinimo metu, apsaugai (patentams registruoti, jų galiojimui pratęsti) ir susijusios išlaidos;
- kitų turto rūšių ir (arba) tiesioginėms projekto veikloms vykdyti reikalingų medžiagų įsigijimo, nuomos, lizingo ir susijusios išlaidos;
- su įrangos (įrenginių, kito turto) įsigijimu susijusios, jų transportavimo, projektavimo darbų, vietos (aikštelės) paruošimo, sumontavimo, instaliavimo, paruošimo naudoti, išbandymo, apmokymo naudotis, saugos instruktažo ir pan. išlaidos;
- įsigytos įrangos (įrenginių, kito turto) draudimo nuo visų rizikų išlaidos;
- įsigytos įrangos (įrenginių, kito turto) remonto išlaidos;
- įrangą (įrenginius, kitą turtą) perkant užsienyje – išlaidos muitams, akcizams ir kitiems negrąžintiniams mokesčiams, susijusiems su įrangos atgabenimu į paskirties šalį.

Dažni klausimai:

Pareiškėjas planuoja pirkti buhalterinės apskaitos sistemą savo įmonei. Ar tokios sistemos pirkimo išlaidas priskirti šiai kategorijai ar paslaugų kategorijai?

Jei perkamas rinkoje esantis standartinis produktas, šiuo atveju buhalterinės apskaitos sistema, jos įsigijimo (licenzijos) išlaidas reikėtų priskirti šiai kategorijai. Jeigu būtų perkamos, pavyzdžiui, duomenų bazės pirkimo paslaugos (t.y., ne standartinis produktas, o pagal užsakovo pageidavimus kuriamas ir tik jo poreikiams pritaikytas produktas), išlaidas reikėtų priskirti paslaugų išlaidoms ir nurodyti paslaugų kategorijoje.

Ar gali vienoje sąskaitoje-faktūroje būti nurodyta įranga, perkama iš projekto lėšų, ir kita projekto vykdytojo įsigyjama (ne iš projekto lėšų finansuojama) įranga?

Taip, tačiau sąskaitoje-faktūroje ar prie jos pridedamame aiškinamajame rašte turi būti aiškiai nurodyta įrangos dalis (įrangos pavadinimas, modelis, kiekiai, vieneto įkainis, bendra kaina, jeigu taikoma, ir PVM dalis), kurios įsigijimo išlaidas norima priskirti tinkamoms finansuoti projekto išlaidoms.

4.2.5. Paslaugos

Išlaidų pobūdis

- projektui vykdyti būtinų paslaugų, kurių projekto vykdytojas (partneris) neturi galimybių ar teisės atlikti savo jėgomis, pirkimas.

Tinkamos finansuoti išlaidos	Netinkamos finansuoti išlaidos
<ul style="list-style-type: none"> • projektavimo paslaugų išlaidos; • techninės, statinio projekto vykdymo priežiūros, inžinerinių tinklų prijungimo, ekspertizių ir panašių paslaugų teikimo išlaidos; • galimybių studijų, investicinių projektų, verslo planų rengimo išlaidos; • kitų paslaugų teikimo išlaidos. 	<ul style="list-style-type: none"> • projekto administravimo paslaugų pirkimo išlaidos (turi būti nurodytos subkategorijoje „Projekto administravimo paslaugų pirkimas“).

Dažni klausimai:

Ar autorinis atlyginimas priskiriamas šiai kategorijai ar darbo užmokesčiui (subkategorija „Darbo užmokestis projektą administruojantiems ir vykdančioms asmenims ir komandiruočių išlaidos“)?

Išlaidos autoriniam atlyginimui (taip pat užsakovo sumokamas socialinio draudimo mokesčiai) priskiriamos šiai paslaugų kategorijai.

4.2.6. Projekto administravimas ir vykdymas

4.2.6.1. Darbo užmokestis projektą administruojantiems ir vykdančiams asmenims ir komandiruočių išlaidos

Išlaidų pobūdis	
<ul style="list-style-type: none"> darbo užmokesčio ir susijusios darbdavio išlaidos vykdančiams ir (ar) administruojantiems asmenims, susijusiems su projekto vykdytoju darbo santykiais; projektą vykdančių ir (ar) administruojančių asmenų komandiruočių išlaidos. 	
Papildomos sąlygos	
<ul style="list-style-type: none"> tinkama finansuoti laikoma tik ta išlaidų dalis, kuri tiesiogiai susijusi su vykdomu projektu ir apskaičiuota bei išmokėta už darbo laiką, dirbtą administruojant ir (ar) vykdančiam projektą, ar už su projektu susijusias komandiruotes. 	
Tinkamos finansuoti išlaidos	Netinkamos finansuoti išlaidos
<p>Darbo užmokesčio išlaidos:</p> <ul style="list-style-type: none"> darbo užmokesčio išlaidos (įskaitant priedus, premijas ar priemokas už tiesioginio darbo rezultatus, darbo užmokestį už darbą poilsio ar švenčių dienomis, nakties bei viršvalandinį darbą ir budėjimą); išlaidos, susijusios su darbdavio įsipareigojimais (socialinio draudimo mokesčiai, įmokos į garantinį fondą, darbo užmokestis už kasmetines atostogas projekto įgyvendinimo laikotarpiu (tik už išdirbtą projekte laiką, t. y. 2,33 kalendorinės dienos per mėnesį), kompensacija už nepanaudotas kasmetines atostogas, darbdavio mokama kompensacija už ligos dienas). <p>Komandiruočių išlaidos:</p> <ul style="list-style-type: none"> dienpinigiai; gyvenamojo ploto nuomos išlaidos; kelionių išlaidos; dokumentų, susijusių su išvykimu į užsienį, tvarkymo išlaidos; kitos su komandiruote susijusios būtinosios išlaidos, nustatytos vadovaujantis LR teisės aktais. 	<p>Darbo užmokesčio išlaidos:</p> <ul style="list-style-type: none"> tikslinių atostogų išlaidos; pašalpų išlaidos; išeitinių išmokų išlaidos; įmokų į pensijų ir kitus fondus (išskyrus privalomas įmokas) išlaidos. <p>Komandiruočių išlaidos:</p> <ul style="list-style-type: none"> projektą administruojančių paslaugų teikėjų (kai perkama projekto administravimo paslauga) komandiruočių išlaidos – jos turi būti įtraukiamos į administravimo paslaugų sutarties kainą.

Pavyzdys: Darbuotojui už darbą projekte darbo užmokestis per mėnesį siekia 2000 litų „ant popieriaus“. Darbuotojas kitų pajamų negauna, vaikų neturi. Tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos visos darbo vietos išlaidos, t. y. 2621,6 litai:

Priskaičiuotas atlyginimas „ant popieriaus“2000 Lt

Pritaikytas NPD230 Lt

Pritaikytas PNP0 Lt

Pajamų mokestis 15%265.5 Lt

Priv. sveikatos draudimas 6%120 Lt

Sodra 3%60 Lt

Išmokamas atlyginimas „į rankas“1554.5 Lt

Darbdavio sumokami mokesčiai:

Sodra 30.98%619.6 Lt

Įmokos į garantinį fondą 0.1%2 Lt

Visa darbo vietos kaina2621.6 Lt

Dažni klausimai:

Ar gali tas pats asmuo atlikti ir projektą vykdančio (t. y. vykdančio tiesiogines projekto veiklas) ir administruojančio asmens funkcijas?

Taip, jeigu tai numatyta jo darbo sutartyje (ar kitame dokumente, kuriame nustatomos asmens darbo funkcijos) ir (arba) projekto vykdytojo (partnerio) vadovo įsakyme ar potvarkyje dėl darbuotojų priskyrimo dirbti projekte. Projekte nustatomas planuojamas kiekvienos pareigybės (darbuotojo) vidutinis darbo valandos (dienos) įkainis, laikomas vidutiniu įkainiu. Faktinis konkretaus darbuotojo įkainis gali kisti kiekvieną mėnesį, priklausomai nuo darbo valandų ar dienų skaičiaus ir kitų veiksnių, tačiau neturėtų ženkliai nukrypti nuo nustatyto vidutinio įkainio.

4.2.6.2. Projekto administravimo paslaugų pirkimas

Išlaidų pobūdis	
<ul style="list-style-type: none"> paslaugų, kai projektui ar atskiroms jo veikloms administruoti samdomas išorinis paslaugos teikėjas, pirkimas. 	
Tinkamos finansuoti išlaidos	Netinkamos finansuoti išlaidos
<ul style="list-style-type: none"> projekto administravimo išlaidos, kai su paslaugų tiekėju sudaroma sutartis visam paslaugų komplektui įgyvendinti, <i>pavyzdžiui, projekto valdymas ir organizavimas, finansinis valdymas, ataskaitų rengimas, viešinimas, pirkimo dokumentų rengimas ir pan.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> su projekto administravimu susijusios išlaidos, kurios jau yra finansuojamos iš kitų biudžeto kategorijų ar eilučių.

4.2.6.3. Kitos projekto administravimo ir vykdymo išlaidos

Išlaidų pobūdis	
<ul style="list-style-type: none"> kitur biudžete nenurodytos išlaidos, susijusios su projekto vykdymu, priežiūra ir administravimu. 	
Tinkamos finansuoti išlaidos	Netinkamos finansuoti išlaidos
<ul style="list-style-type: none"> biuro prekių ir paslaugų išlaidos, t. y. biuro ir kanceliarinių prekių išlaidos, vertimo, dauginimo ir kopijavimo, pašto, ryšių paslaugų ir panašios išlaidos; transporto priemonių eksploatavimo išlaidos, t. y. tarnybinio transporto eksploatavimo išlaidos (sunaudotų degalų, smulkių detalių įsigijimo, plovimo medžiagų, filtrų, padangų, perduotų naudoti tepalų ir pan. išlaidos) ar projekto reikmėms naudojamo nuomojamo arba privataus transporto nuomos ar panaudos ir eksploatavimo išlaidos; patalpų nuomos ir eksploatavimo išlaidos, t. y. projekto reikmėms naudojamų patalpų nuomos, komunalinių paslaugų (vandens, nuotėkų, dujų, elektros, šildymo ir pan.), patalpų tvarkymo ir panašios išlaidos; finansinės išlaidos, t. y. bankų ar kitų finansų įstaigų suteiktų garantijų arba laidavimo draudimo sutarčių išlaidos (išmokant avansą), banko mokesčiai už sąskaitos atidarymą ir tvarkymą (tik jeigu reikalavimas atidaryti atskirą banko sąskaitą nustatytas projekto finansavimo sąlygų apraše), piniginių pervedimų (įskaitant tarptautinius) vykdymo išlaidos. 	<ul style="list-style-type: none"> su projekto vykdymu ar administravimu susijusios išlaidos, kurios jau yra finansuojamos iš kitų biudžeto kategorijų ar eilučių; nuomojamų transporto priemonių eksploatavimo išlaidos, jeigu jos įtrauktos į nuomos kainą.

Svarbu! Išlaidos pagal šią projekto eilutę dažniausiai apskaičiuojamos vadovaujantis *pro rata* principu (žr. 1.2 skyrių)

Pavyzdys. Projekto vykdymo ir administravimo reikmėms numatyta išsinuomoti automobilį ir tinkamoms projekto išlaidoms priskirti nuomos ir sunaudojamo kuro išlaidas. Jeigu automobilis bus naudojamas ne tik projekto reikmėms, jo nuomos išlaidos projekto tinkamoms išlaidoms priskiriamos *pro rata* principu, o kuro išlaidos – pagal faktinį projekto reikmėms sunaudoto kuro kiekį.

Projekto vykdytojas II turės teikti šiuos išlaidų pagrindimo dokumentus:

- pro rata* metodiką ir apskaičiavimus (pvz., kiek dienų per mėnesį automobilis buvo naudojamas projekto reikmėms);
- automobilio nuomos sutartį (jeigu taikoma – ir pirkimo dokumentus);
- projekto vykdytojo vadovo įsakymą ar potvarkį dėl kuro sunaudojimo normų patvirtinimo;
- kuro pirkimo čekius, sąskaitas-faktūras, kitus lygiavertės įrodomosios vertės dokumentus;
- nuomotojo sąskaitas faktūras arba kitus lygiavertės įrodomosios vertės dokumentus;
- automobilio kelionės lapus arba kitus lygiavertės įrodomosios vertės dokumentus.

4.2.6.4. Viešinimas

Išlaidų pobūdis	
<ul style="list-style-type: none"> informavimo ir viešinimo prekių ir (ar) paslaugų pirkimas. 	
Tinkamos finansuoti išlaidos	Netinkamos finansuoti išlaidos
<ul style="list-style-type: none"> aiškinamųjų ar informacinių stendų įrengimo išlaidos (jei nenurodyta kategorijoje „Statyba, rekonstravimas, remontas ir kiti darbai“); skelbimų, pranešimų žiniasklaidoje, informacijos internete viešinimo išlaidos; informavimo ir viešinimo leidinių išlaidos; lipdukų, vėliavėlių ir kitų viešinimo prekių išlaidos; su projekto pristatymu ir viešiniu susijusios reprezentacinės išlaidos (išskyrus išlaidas alkoholiui ir tabakui). 	<ul style="list-style-type: none"> su viešiniu susijusios išlaidos, kurios jau yra finansuojamos iš kitų biudžeto kategorijų ar eilučių (<i>pavyzdžiui, jei viešinimo veikla numatyta sutartyje su projektą administruojančiu paslaugų teikėju, arba informacinių stendų įrengimas numatytas sutartyje su rangovu</i>); su viešiniu susijusios išlaidos, kai viešinimo priemonės neatitinka nustatytų ES fondų lėšomis finansuojamų projektų viešinimo reikalavimų.

4.2.6.5. Auditas

Išlaidų pobūdis	
<ul style="list-style-type: none"> projekto lėšų panaudojimo patikrinimo paslaugų pirkimas. 	
Tinkamos finansuoti išlaidos	Netinkamos finansuoti išlaidos
<ul style="list-style-type: none"> projekto lėšų panaudojimo patikrinimo, atliekamo atestuoto auditoriaus, vadovaujantis Tarptautinės buhalterijų federacijos patvirtintais tarptautiniais susijusių paslaugų standartais, taikomais užduotims dėl iš anksto sutartų procedūrų, ir laikantis Tarptautinės buhalterijų federacijos patvirtinto Buhalterijų profesionalų etikos kodekso nuostatų, paslaugų pirkimo išlaidos. 	<ul style="list-style-type: none"> projekto lėšų panaudojimo patikrinimo paslaugos, jeigu projektų finansavimo sąlygų apraše nenumatytas reikalavimas atlikti projekto lėšų panaudojimo patikrinimą.

4.2.7. Nusidėvėjimas (amortizacija)

Išlaidų pobūdis	
<ul style="list-style-type: none"> projekto reikmėms naudojamo ir projekto vykdytoji arba partneriui priklausančio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos. 	
Papildomos sąlygos	
<ul style="list-style-type: none"> turtui įsigyti nėra ir nebuvo skirta nacionalinė, ES arba ne ES valstybių institucijų parama, jau deklaruota Europos Komisijai; nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos apskaičiuotos pagal projekto vykdytojo (partnerio) patvirtintus nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus, parengtus vadovaujantis LR teisės aktais; nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos patirtos projekto įgyvendinimo laikotarpiu. 	
Tinkamos finansuoti išlaidos	
<ul style="list-style-type: none"> projekto reikmėms naudojamo turimo materialiojo ir nematerialiojo ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudos. 	

Svarbu! Valstybės ar savivaldybių biudžetinių įstaigų patirtos nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos gali būti laikomos tinkamomis finansuoti išlaidomis tik kaip projekto vykdytojo (partnerio) nuosavas įnašas.

Europos socialinis fondas
Europos regioninės plėtros fondas
Sanglaudos fondas